

2. Modül – Türkiye’de yabancıları korumaya yönelik mevcut yapı ve Suriyeliler, Tabiiyetsizler ve Mülteciler için Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY)

NEMLİ KAVRAMLAR

- Türkiye 2005 yılında “Sığınma ve Göç Alanındaki AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı”nı (“**Ulusal Eylem Planı**”) kabul ettiğinde, Türkiye’nin göç ve sığınma hakkındaki yasal çerçevesi, karmaşık, dağınık ve kafa karıştırıcı bir takım kanun ve düzenlemelerden oluşuyordu.

- Ulusal Eylem Planı, 2013 yılında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun (“**YUKK**”) kabul edilmesine yol açmış ve bu kanun da 4 Kasım 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. http://www.goc.gov.tr/files/files/YUKK_TU%cc%88RKC%cc%a7E_BASKI.pdf.

Bu kanunla, kendi ülkelerindeki koşullardan korunmak isteyen yabancıların korunmasına yönelik politikaların uygulanmasını da kapsamak üzere, yabancıların Türkiye’ye girme ve Türkiye’de kalma haklarına ilişkin ilke ve usullerin düzenlenmesi amaçlanmıştır.

- YUKK, her ikisi de 1951 Mülteciler Anlaşmasında beyan edilen, “geri gönderme yasağı”(non-refoulement) hakkındaki uluslararası kuralı ve yasadışı giriş halinde cezalandırmama ilkesini açıkça kabul etmektedir.

YUKK, İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün (“**GİGM**”) görevlerini, yetkilerini ve sorumluluklarını belirlemiştir. Bu yeni kuruma, Türkiye’de bulunan ve sığınmacı, mülteci ve şartlı mülteci gibi koruma talep edenler, şartlı mülteciler, yan korumadan yararlananlar ve Türkiye’ye kitlesel akının bir parçası olarak geçici koruma amacıyla gelenler de dâhil olmak üzere, Türkiye’deki yabancıların hakları ve koşullarının yönetilmesi için geniş sorumluluklar verilmiştir.

- YUKK, Avrupa’dan gelen ve kendi ülkesinde zulme uğrayacağından korktuğu için Türkiye’den koruma talep eden “**mülteci**”lerin haklarını, Avrupa dışından gelen, kendi ülkesinde zulme uğrama tehlikesiyle karşı karşıya olan ve üçüncü bir ülkeye yerleşmeyi isteyen “**şartlı mülteci**”lerin haklarını ve geldiği ülkede zulüm veya işkence görme, öldürülme veya ayırım gözetmeyen şiddet hareketlerine maruz kalma tehlikesi bulunan yabancıların ikincil haklarını teyit etmektedir. Prensipte, “**mülteci**” Türkiye’de kalma ve Türk toplumuna dâhil olma hakkına, “**şartlı mülteci**” de üçüncü bir ülkede yerleşene kadar Türkiye’de geçici olarak kalma hakkına sahip olacaktır. Kendi ülkesinde öldürülme ya da işkenceye veya ayırım gözetmeyen şiddet hareketlerine maruz kalma tehlikesinden kaçan, ancak mülteci veya şartlı mülteci şartlarını taşımayan yabancılar da “**geçici koruma**”ya tabi olacaklardır. Dördüncü bir kategori olarak, kendi ülkelerinden ayrılmaya zorlanan, ayrıldıkları ülkeye geri dönemeyen, kitlesel bir akının parçası olarak Türkiye sınırlarına gelen veya bu sınırları geçen ve acilen ve geçici olarak koruma talep eden yabancılar, Bakanlar Kurulu kararıyla, “**Geçici Koruma**” sağlanabilir.

- Bakanlar Kurulu 22 Ekim 2014 tarihinde Geçici Koruma Yönetmeliğini (GKY) çıkartmış olup, bu Yönetmelikte yer alan **Geçici 1. Madde**, 28 Nisan 2011 tarihinden itibaren Suriye’de meydana gelen olaylardan kaçarak kitlesel olarak sığınmada bulunan kişileri ele almaktadır. Bu yönetmeliğe göre, Suriye’den doğrudan Türkiye’ye gelen Suriye vatandaşlarına, tabiiyetsizlere ve mültecilere geçici koruma sağlanmakta ve sağlık, eğitim, çalışma ve hukuki yardım gibi ücretsiz hizmetlere ve haklara erişim hakkı verilmektedir. Bazı suçları işlemiş olanlar, milli güvenlik veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturanlar geçici korumadan yararlandırılmayabilirler.

- Geçici Koruma Yönetmeliği, Suriye’den gelen ve geçici koruma için gerekli nitelikleri taşıyan kişilerin, GİGM’ye başvurarak koruma için kayıt yaptırmaları ve Geçici Koruma Kimlik Kartı almaları gerekmektedir. Kişilerin uluslararası koruma için resmen bireysel başvuruda bulunmaları gerekmemektedir (mülteci veya şartlı mülteci statüsüyle ilgili başvuruların aksine). Geçici korunanların uluslararası koruma başvuruları, geçici korumanın uygulandığı süre içerisinde işleme alınmayacaktır. Bu hüküm, Suriye’den gelen kitlesel akın nedeniyle ortaya çıkan krizde “mülteci” veya “şartlı mülteci” statüsü için yapılan bireysel başvuruların işlem görmesini önleyen uygulamadaki engelleri yansıtmaktadır.